

Az ellenség (páncéltörő eszközökkel, műszaki zárankkal) megerősített, előkészített védelme áttörésében, felderítő csapásmérő komplexumok felszámolásában részt vevő gl. hadosztály hadtápbiztosításának sajátosságai

Berár Dénes alezredes

Korunk gyors ütemű műszaki-technikai fejlődése eredményeként jelentősen felgyorsult a fegyveres erők korszerű haditechnikai eszközökkel, fegyverrendszerekkel történő ellátása, a korábbiaknál jóval nagyobb pusztító hatással bíró tömegpusztító és hagyományos fegyverek rendszerbe állítása.

A NATO-tagországok – élükön az Egyesült Államokkal – külpolitikájukban „*a közvetlen szembenállás*” doktrínájának középpontba állításával újabb rohamokat indítanak a világ haladó erői ellen. Ennek érdekében haderőik mértéktelen fejlesztésével egyoldalú katonai erőfölényre igyekeznek szert tenni. Nagyszabású fegyverkezési programok meghirdetésével, minőségileg új fegyverrendszerek szolgálatba állításával igyekeznek rákényszeríteni a fegyverkezési versenyt a Szovjetunióra és a szocialista országokra.

Nagyhatalmi érdekeik valóráváltása céljából komoly erőfeszítéseket tesznek a haderőnek, mindenekelőtt a csapásmérő erők fejlesztésére. Csillagháborús terveik valóráváltása keretében kimondottan katonai rendeltetésű műholdakat juttatnak a világűrbe, közép- és nagyhatótávolságú rakéták rendszerbe állítása mellett, gyorsított ütemben fejlesztik a hadászati (B-1 és LOPAKODÓ stratégiai) bombázó repülőgépeket. Az Egyesült Államok által – egy esetleges Európában atomfegyver alkalmazása nélkül megvívandó háborúra kidolgozott „*légi-földi hadművelet*” koncepció megvalósításában – nagy fontosságú szerepet tulajdonítanak a nagy pontosságú felderítő-csapásmérő komplexumok kifejlesztésének és alkalmazásának. Ezzel kívánják megteremteni a huzamos ideig hagyományos eszközökkel megvívott harctevékenységek sikerének feltételeit.

A „*légi-földi hadművelet*” és Rogers tábornok nevéhez fűződő „*mélyégi csapás*” (harc a második lépcsők és tartalékok ellen) koncepció jól tükröződött a NATO-országok fegyveres erői utóbbi másfél évben végrehajtott gyakorlatain. A gyakorlatok tapasztalatai alapján a hadműveletek és egyes harctevékenységek megszervezése során a kezdeményezés megragadását, a csapatok mélységbe irányuló és egymásra épülő csapásaival az „*ellenségnek*” nagy veszteségokozást, az erők nagy fokú koncentrációját és manővereit, valamint az együttműködést helyezték előtérbe.

A hadműveleti és harcászati szintű támadóharc intenzív begyakorlása mellett, nagy hangsúlyt helyeztek a védelmi hadműveletek és harctevékenységek begyakoroltatására. A védelmi hadműveletek és harctevékenységek megvívása során a mozgékony védelmet helyezték előtérbe, melynek alapját a páncélelhárítás képezte, legfontosabb tényezőként a jól megszervezett csapásokat tekintették. Minden esetben kiemelkedő szerephez jutott az ellenlökések, ellencsapások előkészítése és végrehajtása. A támadó csapatokkal szemben a főirányban védő hadosztályok érdekében három, vagy több légideszantot alkalmaztak, diverziós-felderítő csoportokat vetettek be a szemben álló támadó csoportosítás hátába a hadtápszervek tevékenységének akadályozása, a csapatok átcsoportosításának zavarása, rakéta-atom-eszközök és vezetési pontok megsemmisítése érdekében.

Az ellenség fegyverzetében és fegyveres erőik alkalmazása elveiben bekövetkezett változásokkal lépést tartva a szocialista hadtudomány, a védelmi képesség növelése, a történelmileg kialakult katonai erőegyensúly megtartása érdekében, mindenkor képes az imperializmus mesterkedéseivel szembe állítani a kor színvonalán álló haditechikát, korszerűen kiképzett fegyveres erőket, és alkalmazásuk legkorszerűbb elveit.

A szocialista hadtudomány – a VSZ katonai doktrínája alapján – a támadó hadműveletekben, a hadműveleti csoportosítások mélységben történő tagolása, a főerőkifejtés fokozása, a támadás folyamatossága, az áttörés kiszélesítése érdekében a csapatok egymás utáni bevetése és az áttörés kihasználása érdekében a mozgékony hadműveleti (harcászati) manővercsoportok alkalmazása elveit vallja.

A tanulmány célja: feltárni az előzőek figyelembevételével az ellenség (páncéltörő eszközökkel, műszaki zárossal) megerősített, előkészített védelme áttörésében, felderítő csapásmérő komplexumok felszámolásában részt vevő gépesített lövészadosztály hadtápbiztosításának sajátosságait, rámutatni a hadtápbiztosítás élet- és működőképessége megőrzésének, az anyagi-egészségügyi-biztosítás, szállítás követelményeire, a hadtápbiztosítás megvalósításának sajátos kérdéseire, felfrissíteni az ismereteket az ellenség előkészített védelme áttörésének hadtápbiztosítása megtervezésében, megszervezésében és végrehajtásának vezetésében.

A tanulmány fő kérdései:

I. AZ ELLENSÉG MEGERŐSÍTETT VÉDELME ÁTTÖRÉSÉBEN, FELDERÍTŐ CSAPÁSMÉRŐ KOMPLEXUMOK FELSZÁMOLÁSÁBAN RÉSZT VEVŐ GÉPESÍTETT LÖVÉSZADOSZTÁLY HADTÁPBIZTOSÍTÁSA MEGSZERVEZÉSÉNEK SAJÁTOSÁGAI.

1. *A hadosztály hadtápbiztosításának, csoportosításának, telepítésének, áttelepítésének sajátosságai.*
2. *Után- és hátraszállítási utak kijelölése, berendezése.*
3. *A gépesített lövészadosztály hadtápbiztosításának élet- és működőképessége megőrzésének sajátosságai.*

II. AZ ANYAGI BIZTOSÍTÁS SAJÁTOSÁGAI.

III. AZ EGÉSZSÉGÜGYI BIZTOSÍTÁS SAJÁTOSÁGAI.

IV. A HADTÁPBIZTOSÍTÁS SZAKTECHNIKAI BIZTOSÍTÁS SAJÁTOSÁGAI.

V. HADTÁPBIZTOSÍTÁS SAJÁTOSÁGAI.

I.

AZ ELLENSÉG MEGERŐSÍTETT VÉDELME ÁTTÖRÉSÉBEN, FELDERÍTŐ-CSAPÁSMÉRŐ KOMPLEXUMOK FELSZÁMOLÁSÁBAN RÉSZT VEVŐ CSAPATOK HADTÁPBIZTOSÍTÁSA MEGSZERVEZÉSÉNEK SAJÁTOSÁGAI

Ha az ellenség az adott hadműveleti irányban, a háború kezdetén, vagy a háború folyamán védelembe megy át, védelemre rendszerint előkészített lesz. A gyakorlatok tapasztalatai alapján védelmét a csapatok mély lépcsőzése, a magas fokú műszaki berendezettség és jól megszervezett hézagmentes tűzrendszer jellemzi. Erdős-hegyes körzetekben, nevezetesen az észak-olasz hadműveleti irányban, a területvédelmet folytató főerők védelmét a kulcsfontosságú övezetekben kiépített erődörvények, az erődörvényekben elhelyezett jelentős mennyiségű páncéltörő eszköz, a járható irányokban telepíthető műszaki zárrendszer növeli a védelem állóképességét és szilárdságát.

Az előzőekből egyenesen következik, *hogy az ellenség megerősített védelemre berendezkedett főerői támadással történő szétverésének döntő eleme napjainkban sem lehet más, mint az áttörés.*

Az áttörés hadtápbiztosításának követelményeire, módszereire és sajátosságaira a Nagy Honvédő Háború tapasztalatai nyújtanak tanulságos támpontokat, ha azokat a mai viszonyokkal vetjük össze és nem hagyjuk figyelmen kívül, hogy a haditechnika fejlődése az áttörés lehetőségeit is ugyanúgy megnövelte, mint az aktív védelemét. A történelmi tapasztalatokat a mai viszonyokkal összevetve *a következő néhány általánosítható következtetés vonható le:*

- az áttörés és hadtápbiztosításának előkészítésére és végrehajtására több időre volt szükség a mai időnormáknál, a pusztítóerő és manőverező képesség kisebb lehetőségei következtében;

- az áttörésben az alapvető tűzfeladatokat közeli mélységben (6-8 km) a tűzérés oldotta meg, mélységben a légierő hajtotta végre, így a lőszerellátás is ennek megfelelően alakult;

- a korlátozottabb lehetőségekből adódóan a tűztámogatás rendje a jelenlegitől eltérő volt, intenzitása a mélység felé növekedett, ami a lőszerszükséglet és szállítás intenzitását is meghatározta;

- különösen a háború kezdeti évében a tűzérés és harcokcisk elégtelen mennyiségét rendszerint nagyobb lőszerfelhasználással, ebből eredően megnövelt utánszállítással ellensúlyozták;

- az áttörés célja az esetek többségében kisebb (harcászati) mélységű feladatok teljesítése volt, ami a hadtápbiztosítás méreteit is szűkítette;

- az áttörésre nagyobb részt közvetlen harcrintkezésben elfoglalt megindulási helyzetből került sor, arcból mért csapással, ez a körülmény behatároltabb követelményt jelentett a lőszer és más eszközök összpontosításához (felhalmozásához) és szállításához.

Mai korszerű viszonyok között az áttörés bonyolult jelenség, hadtápbiztosítása az általános elvek érvényesülése mellett, számottevően eltérő sajátosságokkal valósulhat meg attól függően, hogy végrehajtása tömegpusztító fegyverek, vagy csak hagyományos fegyverek alkalmazásával történik.

Tömegpusztító fegyverek alkalmazása esetén az összefegyvernemi csapatok áttörésének lényege, hogy tömegpusztító fegyverek és légierő csapásaival, valamint tűzérési tűzzel előkészített és támogatott támadásukkal az elsőlépcső csapatok irányában a kijelölt arcvonalszakaszon széles rést nyitnak az ellenség védelmében.

Csak hagyományos fegyverek alkalmazása esetén a résnyitás az ellenség védelmében, az ellenség tűzzel történő pusztításával, valamint a csapatok keskeny (gl. ho. 3-4 km, gl. e. 1-2 km széles) szakaszon indított támadásával történik. Értelemszerű, hogy az utóbbi számottevően nagyobb volumenű hagyományos lőszerfelhasználással, felhalmozási és utánszállítási igényekkel jár.

Korszerű viszonyok között az áttörés hadtápbiztosításának legjellemzőbb sajátosságai, figyelembe véve az ellenség védelemben alkalmazott elveit és lehetőségeit a következőkben összegezzük:

- a hadtáp felkészítésére, csoportosításának felvételére rövid idő áll rendelkezésre;

- az áttörési szakaszon a készenlétig jelentős mennyiségű anyagi készlet felhalmozását kell végrehajtani, ugyanakkor az életképesség megóvása érdekében fenn kell tartani a hadtáp széttagolt lépcsőzését;

- a felkészítés időszakában – figyelembe véve, hogy a harc feladatok végrehajtása időszakában már nem lesz mód az anyagi készletek feltöltésére, az áttörést végrehajtó csoportosítást olyan mértékig szükséges anyagi eszközökkel (elsősorban lőszerrel és üzemanyaggal) ellátni, melyek biztosítják a harc feladatok anyagi szükségleteinek kielégítését a harcból történő kivonásig;

- az egészségügyi biztosítás megszervezésében nem hagyható figyelmen kívül az ellenség mélységbe mért csapás képessége, mely következtében a hadosztály teljes sávjában és teljes mélységében keletkezhetnek sérültek.

- Az ellenség mélységben kiterjedt tűzhatása miatt jelentősen csökken a hadtápbjektumok felderítése és pusztítása közötti idő, mely fokozottabb követelményeket támaszt a hadtápalagységek manővereinek, települési, elhelyezkedési körleteinek rejtésével szemben.

- Számolni kell a rádiótechnikai eszközök intenzív zavarásával, lefogásával, amely a hadtápvezetés megbontására is irányul, ebből fakad, hogy a vezetés folyamatos körültekintőbb megszervezését, dublörözését követeli.

1. *A hadosztály hadtáp felkészítésének, csoportosításának, telepítésének, áttelepítésének sajátosságai.*

A CSAPATHADTÁP UTASÍTÁS (ho., e.) I. fejezet 7. pontja szerint a *hadtápegységek-alegységek felkészítése magába foglalja:*

- a személyi állománnyal, szállító és technikai eszközökkel, valamint rendszeresített anyagokkal való feltöltést;
- üzemanyaggal és egyéb anyagi eszközökkel való kiegészítést;
- a harci, politikai és szakmai kiképzést;
- a hadtáp gépkocsi szállító eszközeinek és egyéb technikai eszközeinek technikai kiszolgálását és javítását.

A hadtápfelkészítés előzőekben rögzített, minden harctevékenységben klasszikusan érvényesülő rendszabályai, az áttörés előkészítése időszakában kibővülnek a következő feladatokkal:

- a személyi állomány felkészítése manőverezési, készlet-felhalmozási, kiszolgálási feladatok végrehajtására, visszamaradó ellenséges diverziós csoportok elleni harcra, harcból kivont alegységek, tartalékok komplex feltöltésére;
- a hadtáptechnikai eszközök terepjáró képességének növelése, a hadtáp mozgásbiztosító osztagok kijelölése és felkészítése, útrombolások, torlaszok elhárítására;
- az egészségügyi alegységek felkészítése, a segélynyújtás mérvével való manőverezésre, a sérült kiürítés ütemének növelésére, mentő osztagokkal, javító-vontató csoportokkal történő együttműködésre.

A hadtápfelkészítés módszerei attól függően, hogy az áttörést a hadosztály közvetlen harcérintkezésből, vagy várakozási körlethez történő előrevonás után hajtja végre, jelentősen eltérnek egymástól. Közvetlen harcérintkezésben elfoglalt megindulási helyzetből a hadtápfelkészítés feladatai megvalósítására nehezítő körülményként hat, hogy azt az ellenség tűzhatása alatt, a hadtáperők, eszközök átmanővereztetésével, a már veszteséget szenvedett csapatok anyagi készleteinek feltöltésével, kiegészítésével, a segélyhelyek tehermentesítésével egyidejűleg kell végrehajtani.

Ezek a körülmények a felkészítés tartalmának változatlanul hagyása mellett, a készenlétig tartó munka módszereinek tökéletesítését, új megoldások keresését, feltárását igénylik.

Az áttörés hadtápbiztosításába bevont ezredek *hadtápjainak csoportosítását* csapataik manőveivel összhangban célszerű kialakítani. A hadtápcsoportosítás kialakítása során érvényesíteni kell az anyagi eszközök harcoló csapatokhoz történő közelítését, ugyanakkor a hadtápegységek-alegységek széttagolásának, mélységben és szélességben történő széttagolt működésének elvét. Létrehozásának alapvető követelménye, hogy az ne fedje fel a hadosztály főcsapásának irányát. A készenlét eléréséig szükségszerű az áttörésben részt vevő harcrendi elemeket tehermentesíteni ezred és hadosztály szinten az áttöréshez szükségtelen erőktől, eszközöktől, melyek ideiglenes összpontosítását egységes irányítás alatt, a hadosztály második lépcsők vonala mögött oldalirányban célszerű végrehajtani.

Mindezek figyelembevételével az *ellenség előkészítet védelme áttörésben részt vevő hadosztályhadtáp csoportosítása egy változatban a következő lehet:*

- zászlóalj ellátó szakaszok (élm. ellátó rajok), üzemanyag ellátó raj nélkül, zászlóalj vontató-javító csoportok és zászlóalj segélyhelyek, ezredhadtáp első lépcsők (lőszer, üzemanyag-szállító járművek, javító-vontató erők és ezred segélyhelyek), ezredhadtáp második lépcsők.
- A ho.-közvetlen egységek, alegységek hadtápjai;
- a ho. első lépcső ezredek, tüzércsoportok megerősítésére a hadosztály hadtápegységektől megerősítésül adott hadtáperők, eszközök;
- a ho. hadtáp első lépcső (lőszerszállító, üzemanyag-szállító, javító alegységek, egy ho. típusú segélyhely);

- a ho. hadtáp második lépcső;
- az áttörésben szükségtelen összevont hadtáperők és eszközök.

A közvetlen harcérintkezésben elfoglalt megindulási helyzetből indított áttörés hadtápcsoportosítását, telepítését és áttelepítését, a hadtápaegységek működésének mélységét a harcérintkezés vonalától az 1. sz. melléklet tartalmazza.

A hadtápcsoportosítás felvételét a készenlét előtt legalább 2-4 órával be kell fejezni, a rejtés érdekében a csapatok átcsoportosításával összhangban lehetőleg éjszaka kell végrehajtani, világos időben szemrevételezett, felderített körletekbe.

Az ezred és hadosztályhadtápok áttörés érdekében megalakított, majd előrevonásra kerülő első lépcsőit a lehető legnagyobb lőszer- utánszállítási, sebesült kiürítési és vontató-javító kapacitásra kell képessé tenni, ennek érdekében célszerű a ho. (e.) lőszerraktárak készleteinek 70-80%-át, a szervezetszerű segélyhelyeken kívül, a megerősítésül adott sebesült kiürítő eszközöket, valamint a javító zászlóalj (szd.) erőit az ezred és hadosztály első lépcsőibe beosztani.

A *hadtápaegységek, aegységek áttelepítését* a harcoló egységekkel, aegységekkel szoros együttműködésben, azokra felzárkózva az áttörés megindításától kezdve, majd a siker kifejtése időszakában folyó harcban célszerű úgy megvalósítani, hogy az ellátási feladatra kijelölt ezred és hadosztályhadtáp első lépcsők a harc feladatokkal összhangban 2-3 „ugrással” rövid megállásokkal, elhelyezkedéssel kövessék a támadó első lépcsőt, a hadtáp második lépcsők pedig egy áttelepüléssel zárkozzanak fel a részükre meghatározott ellátási feladat végrehajtásához. Ez utóbbi lehet a hadtápbiztosításra hozott elhatározás szerint a harcból kivont ezred komplex feltöltése, vagy a napvégi ellátási feladat végrehajtása, illetve a raktári készletek megalakítása érdekében előljáró tagozattól érkező szállítmányok átvétele stb.

2. Után- és hátraszállítási utak kijelölése, berendezése:

Az után- és hátraszállítási utak kijelölésénél, berendezésénél és továbbfejlesztésénél elsősorban figyelembe veendő szempontok a csapatok manővereinek végrehajtása. Menetből indított áttörés esetén az után- és hátraszállítási utak kijelölése és fenntartása, a csapatok előrevonásának, harcba vetésének a peremvonalra merőleges, közvetlen harcérintkezésből indított áttörés esetén az átcsoportosítás érdekében haránt irányú utak kerülnek kijelölésre. Az utak kijelölése, továbbfejlesztésük irányának meghatározása szempontjából orientáló követelménnyel bír a HDS PK HTPH hadtápbüntetkedésben meghatározott főgépköcsi utak, kiegészítő gépköcsiu utak, hadsereg harántutak vonalvezetése és azok továbbfejlesztésének iránya. Az áttörés után- és hátraszállítási, sebesültkiürítési feladatai végrehajtása érdekében fokozottabb követelményként jelentkezik az első lépcső ezred irányában egy-egy hadosztály után- és hátraszállítási út kijelölése és továbbfejlesztése a ho. hadtáp második lépcső körletében a tüzércsoportok tüzelőállásáig. Hadosztály harántutak az utánszállítási ütemek figyelembevételével, megindulási helyzetben, a közelebbi és távolabbi feladatok teljesítése időszakában, az ezredhadtáp első lépcsők elhelyezkedése vonalában, a napi feladatok teljesítése időszakában az egy lépcsőben települő ezredhadtápok települési körletei vonalában célszerű kijelölni. Követelményként kell tekinteni, hogy második lépcső ezredhadtápok és tartalékok hadtápjai után- és hátraszállítási, valamint haránt útjaihoz bekötő utakkal rendelkezzenek. A hadosztály után- és hátraszállítási utak berendezésére, fenntartására és ezeken a forgalom szabályozására a gl. ho. nem rendelkezik szervezetszerű erővel. Ezért kiemelten jelentős együttműködési feladatot jelent a PK HTPH operatív csoportja részéről a tervezés időszakában a törzsfőnökkel és műszaki főnökkel történő egyeztetés a műszaki, komendáns és forgalomszabályozó aegységek kijelölése érdekében. Az egyeztetés alapján a HOPK HTPH javaslatára a HOPK az úthelyreállítás és forgalomszabályozás erőit elhatározásában jelöli ki.

3. A gépesített lövészadosztály hadtáp élet- és működőképessége megővésének sajátosságai.

A hadtáp élet- és működőképessége alapvető feltételeit a harctevékenységek minden fajtájában a hadtáp felkészítése, lépcsőzése, időben elvégzett telepítése, áttelepítése, a biztonságos után-

szállítás és manőverek végrehajtásához szükséges utak fenntartása, a szállítások folyamatossága, az egészségügyi biztosítás komplex rendszerének működése, a hadtápvezetés folyamatos – szilárd-rugalmas – megbízható működése képezik. Ez mellett az áttörésben részt vevő csapatok hadtápbiztosítása, az ellenség felderítő-csapásmérő komplexumainak alkalmazása egy sor sajátos rendszabály fogantatását követeli az élet- és működőképesség megőrzése érdekében. *Ezek közül a leglényegesebbek a következők:*

- az ellenség felderítésének főirányától, a várható ellenlökések (ellencsapások) irányaitól félreeső körletek kijelölése, azok megbízható felderítése, műszaki berendezése, a terep álcázó és védőképességének kihasználása;

- a körletek, hadtápmanőverek szállítási és sebesültkiürítési feladatok álcázása, megtévesztő manőverek végrehajtása;

- az oltalmazás összefüggő rendszerének kihasználása, az összefegyvernemi és fegyvernemi csapatok őrzés-védelmi rendszerébe a hadtáperők, eszközök bevonása;

- az ellenség felderítésének (figyelés, lehallgatás, hang- és fényfelderítés, fogolyjítés stb.) megakadályozása;

- a HVP-ok, települési körletekben a hadtápalegységek nagyobb mérvű széttagolása, a manőverek, utánszállítási feladatok végrehajtásában kisebb számú gépjárműoszlopok alkalmazása, a harcokcsapatok körleteiből nagyobb távolságra történő település és elhelyezkedés;

- a hadtápalegységek, -egységek (lépcsők) HVP-ok előrevonására a harcokcsapatok és páncélozott harcjárművek előrevonási útvonalaiktól távolabb (legalább 3-5 km-re) eső után- és hátraszállítási utak kijelölése;

- passzív rendszabályok fogantatása (htp., hír. rendszer védelmére, a rádió híradás zavarásának kiküszöbölésére) a hadtáp rádióelektronikai védelmére.

Az előzőeken túl a hadtápalegységek -egységek ellenség technikai felderítése elleni védelmére rendszabályokat kell fogantatni, a hőt kisugárzó hadtápeszközök (tábori sütőkemencék, konyhák) hőszigetelésére, után- és hátraszállítási utak műtárgyainak álcázására, a rádióadások idejének lekorlátozására, alkalmazott frekvenciák gyakori váltására, a hadtáp-összeköttetés dublirózására.

Figyelembe véve, hogy a harcászati mélységben alkalmazott felderítő és csapásmérő rendszerek támadásban, az áttörést végrehajtó hadosztály valamennyi harcrendi eleme hadtápjára képesek az arcvonal közelében és attól nagyobb mélységben hatni és támadásban kevesebb műszaki védettség megteremtésére képes hadtápalegységekre -egységekre, HVP-okra pusztító csapásokat mérni a hadtápbiztosítás eredményes végrehajtása egyik alapvető feltételévé lép elő a hadtáp élet- és működőképességének megőrzése. Ezért kutatni kell a védelem hatékonyabb módszereit, keresni kell az ellenség behatása csökkentésének hatékonyabb rendszabályait, annak kihangsúlyozása mellett, hogy az ellenség felderítő csapásmérő komplexumaival szembeni védekezés leghatékonyabb módja azok felderítése és harcolók által történő megsemmisítése.

II.

AZ ANYAGI BIZTOSÍTÁS SAJÁTÓSÁGAI

Az összefegyvernemi hadsereg főcsapásának irányában áttörést végrehajtó gépesített lövészadosztály anyagi biztosítására meghatározó, hogy menetből, vagy közvetlen harcérintkezésben elfoglalt megindulási helyzetből történik az áttörés. Ez mellett nem hagyható figyelmen kívül, hogy a hadsereg főcsapásának irányában a hadosztály az áttörést hadsereg áttörési szakaszon, szomszéd hadosztállal együttműködésben valósítja meg, melybe bevonásra kerülnek (elsősorban a tüzzel történő pusztítás feladatainak végrehajtásába) a front a hadsereg és a hadosztály erői. Ez utóbbiak, hagyományos fegyverek alkalmazása esetén, a rakétacsapatok hagyományos töltettel, a tűzéréség, a repülő és harc helikopterek, a légvédelmi rakéta- és hagyományos légvédelmi tűzéréség, a gépesített lövész- és harcokcsapatok, légiroham és légideszant csapatok, valamint speciális

rendeltetésű csapatok. Ebből következik, hogy az áttörés bonyolult koordinációt igénylő feladatait hadsereg szinten tervezik. A hadosztály anyagi biztosításának megszervezésében meghatározók a HDSPK HTPH hadtáptételezésében elrendelt anyagi biztosítás feladatai, nevezetesen a készletképzésre, fogyasztási normák felhasználására megparancsoltak, nem utolsósorban a hadsereg eszközeivel végrehajtott szállítási feladatok ütemezése és végrehajtásuk módja. A hadtáptételezésen túl behatárolják a hadosztály anyagi biztosításának megszervezését a HDS PK HTPH elgondolása a hadtápbiztosításra, amely az együttműködés megszervezése során válik ismertté, továbbá az itt kihirdetett együttműködési utasításai is.

Az ellenség előkészített védelme áttörésének jelentősen növekvő anyagi szükségletei abból fakadnak, hogy a hadosztály első lépcsőjében alkalmazásra kerülő kettő összefegyvernemi ezred arcvonalában a döntő erőfölény létrehozása érdekében, arcvonal kilométerenként 100–110 db tüzérségi löveget (harckocsit, rakétapáncéltörő eszközt) kell összpontosítani.

Az áttörés meghatározó eleme az ellenség tüzzel történő pusztítása következképpen az anyagi szükségletek biztosításában mértékadó a lőszer, ezen belül a tüzérségi lőszer biztosítása. A szükségletek reális meghatározása és kielégítésük harc feladatokhoz kapcsolt végrehajtása érdekében az ellenség tüzzel történő pusztításának időszakaiból kell kiindulni. Menetből indított áttörés esetén az *első időszak* a csapatok előrevonásának tüzzel történő biztosítása, *második időszak* a roham tüzelő készítése, *harmadik időszak* a roham tüzzel való támogatása, *negyedik időszak* a csapatok támadásának tüzzel való kísérése.

Az egyes időszakok lőszerszükségletét meghatározzák a következők: a feladatok időtartama, a tűzcsapások intenzitása, és a feladatok végrehajtásába bevont erők.

A gyakorlatok tapasztalatai alapján az első időszak időtartama 35–40 perc lehet, feladataiba a nagy lőtávolságú rakéta- és tüzércsapatok vonhatók be, lőszerszükséglete 0,2–0,3 javadalmazás lehet. A második időszak időtartamát tekintve elérheti a 40–50 percet, benne részt vesz valamennyi kijelölt erő és tüzérszög, így lőszerfelhasználása is a legintenzívebb lesz, elérheti a 0,9–1,0 javadalmazást. A harmadik időszak a roham tüzzel történő támogatása 1,5–2,0 óráig tarthat, feladataiba a hadosztály erőiből az áttelepült tüzércsoportok ezred- és hadosztály páncéltörő tartalékok vonhatók be, felhasználásra kerülhet 0,4–0,5 javadalmazás lőszer. A negyedik időszakban a csapatok támadásának tüzzel történő kísérést dinamikus mozgásban levő tüzércsoportok, ezred- és hadosztály páncélhárító tartalékok és megerősítő tüzércsoportok hajtják végre. Időtartama 7–8 óra is lehet, a lőszerfelhasználás 0,3–0,4 javadalmazást tehet ki. Összegezve az egyes tűzfeladatok tüzérségi lőszerszükségleteit az áttörés felhasználása elérheti az 1,8–2,2 javadalmazást, amely hadosztály szinten 1000–1200 tonna tüzérségi lőszert jelent. Ez mellett további 700–750 tonna gyalogsági, páncéltörő, légvédelmi és harckocsi lőszer felhalmozását, utánszállítását kell megvalósítani.

Az előzőeket is figyelembe véve *egy gépesített lövészhadosztálynak az áttörés napján teljes anyagi szükséglete*: lőszerből 1700–1950 t, robbanó anyagból 10–15 t, egyéb anyagból 170–200 t, összesen szilárd anyagból 1880–2165 t, folyékony anyagból 250–300 t, mindösszesen 2130–2465 t anyag.

Az anyagi szükségletek mennyiségét ha összevetjük a meglévő mozgó- és kiegészítő készletekkel, illetve ha vizsgáljuk a hadosztály szállító kapacitását, levonhatjuk az alábbi *következtetéseket*:

- a jelenlegi mozgó-anyagi készlet lépcsőzése szerint a tűzszakaszoknál levő (üteg) 1 javadalmazás, ezredraktárban 0,1 javadalmazás, a hadosztályraktárban szállított 0,2 javadalmazás és ezen felül külön intézkedésben a tüzéralagységek szintjén megalakított 0,2–0,5 javadalmazás kiegészítő készlet, amely összességében 1,5–1,8 javadalmazást tesz ki, nem biztosítja a hadosztály harcnapis szükségletét;

- a harcnap végén a mozgókészlet szintű feltöltés elrendelése esetén utánszállítandó mintegy 1500–1700 tonna lőszer szállítására a hadosztály lőszerszállító kapacitása az alárendelteknel mintegy 480–500 t, a hadosztály ellátó zászlóaljában 380–400 t;

- az előzőekből fakad, hogy a szükségletek utánszállítása érdekében vagy a szállítási fordulóok számát kell megnövelni, vagy a lőszerfelhasználás helyén történő felhalmozását szükséges megva-

lósítani. Bármely megoldás, illetve a kettő kombinációja is csak az előljáró szállító tagozatai erőinek felhasználóig történő utánszállításában való részvételével oldható meg. A szállítási szükségleteket és lehetőségeket figyelembe véve, célszerű a tüzzel történő pusztítás első és második időszakának tüzérségi lőszerkészleteit (1,1-1,3 javadalmazást) a készenlét elérése előtt legalább 3 órával a tüzelőállásokba kiszállítani. Ez azzal indokolható, hogy a tüzérség az első tüzelőállásból hajtja végre az előrevonás tüzérségi előkészítését, majd azt követően a roham tüzérségi előkészítését. Készenlétét a tüzelőállásokban 1-2 órával a csapatok előrevonásának megkezdése előtt eléri. E nagytömegű lőszer utánszállításában jelentős segítség az előljáró szállító eszközeivel, tagozatkihagyás módszerével a tüzelőállásokig kiszállításra kerülő lőszer. Ez mellett valamennyi szállításba bevonható szállító eszközt is igénybe kell venni még olyan áron is, hogy a kezdetben szükségtelen egyéb anyagokat szállítótér felszabadítása érdekében földre rakunk. A szállításnak ezt az ütemét megalapozott időszámvetéssel úgy célszerű megszervezni és végrehajtani, hogy az áttöréshez történő előrevonás (közvetlen harcérintkezésben elfoglalt megindulási helyzet esetén az átcsoportosítás) megkezdéséig befejeződjön, a kiszállítást végrehajtó gépkocsicsoportok az előrevonási utakat felszabadítva érkezzenek az újabb anyagátvétel (rakodás) helyére.

A szállítás második ütemében a roham tűztámogatásához szükséges, a harcból kivont alegységek, egységek feltöltéséhez, a hadosztály második lépcső harcba vetéséhez szükséges lőszer a harcolókhoz történő közelítés, ugyanakkor a készletek széttagolása érdekében célszerű a hadosztályhadtáp első lépcsőjébe, az első lépcső ezredek és a harcba vetésre kerülő ezred és tüzérezred hadtáp első, illetve második lépcsőibe besorolni.

A harcnap végén történő utánszállítás és feltöltés az ezred, hadosztályhadtápok felzárkóztatásával, azok viszonylatában valósulhat meg. Kiemelten fontos feladatként jelentkezik a hadosztály, ezred, zászlóalj töltőeszközeivel a gép- és harcjárművek feltöltésének megszervezése, melyben jellemző lehet a hadsereg töltőeszközökének bevonása is.

A feszített utánszállítási feladatok megoldása érdekében széleskörűen alkalmazni kell a tagozatkihagyás, az anyagi készletek keréken történő besorolása, irányzállítmányok, egységakompanyok és -zállítmányok alkalmazása módszereit.

A szállítások időszükségletének lerövidítése érdekében a lehetőségek függvényében csökkenteni kell a szállítással, anyagátadással összefüggő járulékos munkákat (pl.: oszlopképzés, bevezetés, oszloprendezés, rakodás stb.) kerülni kell az indokolatlan szállító technika, anyagi eszköz és hadtápalagságok tömeges összevonását.

Jelentőségének megfelelő figyelmet kell fordítani a mélységi felderítőcsoportok, harcfelderítő járőrök, harcászati légideszantok, megkerülő osztagok és rohamcsoportok anyagi felkészítésére, anyagi eszközökkel való olyan szintű feltöltésükre, amelyek biztosítják a teljes feladat végrehajtására anyagi szükségleteik kielégítését.

III.

AZ EGÉSZSÉGÜGYI BIZTOSÍTÁS SAJÁTOSÁGAI

A csak hagyományos fegyverek alkalmazásával történő áttörés egészségügyi biztosításának megtervezésénél figyelembe kell venni, hogy az áttörés menetből, vagy közvetlen harcérintkezésből történik.

Menetből végrehajtott áttörés során az ezredsegélyhelyek és a hadosztálytípusú segélyhely telepítése a harcba vetés után pontosított területre történhet, közvetlen harcérintkezés esetén már előre telepíthetők az első lépcső ezredek segélyhelyei és a hadosztály típusú segélyhely. Az egészségügyi biztosítás megszervezésénél az első lépcső ezredek egészségügyi biztosítására kell a főerőkifejtést összpontosítani, figyelmet fordítva az áttörés körzetébe összpontosított erők egészségügyi biztosítására és segélyhelyeik igénybevételére. Figyelembe véve, hogy a sérültek zöme az ellenség első lépcső dandárai mélységének áttörése időszakában keletkezik, célszerű az ezred és hadosztály-tí-

pusú segélyhelyet az áttörési szakaszhoz lehető legközelebb álcázva a terep, ha van rá mód szilárd állandó jellegű épületek, fedett műszaki építmények védőképességét kihasználva telepíteni.

A harcnapon a gépesített lövészadosztály egészségügyi vesztesége hagyományos fegyverektől elérheti a 8-12%-ot, az első lépcső főcsapás irányába harcoló ezred egészségügyi veszteségei a 18-20%-ot. Így a hadosztály megerősítőit is figyelembe véve, mintegy 1400-2000 fő sérült kiürítésével és ellátásával lehet számolni.

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az ellenségnek a nagy pontosságú felderítő és csapásmérő komplexumaival - ha azok légfogása nem biztosított - lehetőség van már az előrevonás időszakában nagyerejű csapásokat mérni a várakozási körletekben összpontosuló, előrevonást végrehajtó csapatokra, ezért állíthatjuk, hogy az egészségügyi veszteség 60-70%-a az előrevonás, harcra vetés, és a támadás harcászati mélységben történő kifejlesztése, vagyis a tűzzel történő pusztítás első három időszakában várható. A harc kezdeti időszakaiban keletkező tömeges sérülések, a zászlóalj és ezred tagozatban növekvő kiürítési feladatok várhatók, ezért az első lépcső ezredeket - a hadosztály megerősítő erői függvényében - sebesült kiürítő eszközökkel, illetve sebes brigádokkal célszerű megerősíteni, a kiürítő kapacitás és segélynyújtás mérvének kibővítése érdekében. A rendelkezésre álló egészségügyi kapacitás elégtelensége esetén a segélynyújtás mérvét be kell szűkíteni.

A megkerülő osztagokat, harcászati légideszantokat úgy kell egészségügyi erővel megerősíteni, hogy biztosítva legyen a sérültek első orvosi ellátása, a sebesültek tovább- (alegységeknek magukkal való) szállítása. A légideszantként alkalmazott gl. z.-t orvossal és egészségügyi anyaggal, a megkerülő 4-6 sebesültvivő párral, eü. ts.-el, egészségügyi anyaggal célszerű megerősíteni.

IV.

A HADTÁP SZAKTECHNIKAI BIZTOSÍTÁS SAJÁTÓSÁGAI

Az előkészített védelem áttörése során a várható hadtáptechnikai veszteség elsősorban a műszaki munkák elvégzésének korlátozott lehetőségei miatt, a hadosztály csapatainál jelentős eltéréseket mutathat. Az ellenség várható behatása, a nagy pontosságú fegyverek, felderítő és csapásmérő komplexumok alkalmazása miatt több veszélyeztetésnek lesznek kitéve az első lépcső ezred zászlóalj és ezredhadtáp első lépcsői, az anyagi eszközök kiszállítását végrehajtó ezred, hadosztály gépjármű szállító oszlopai, és a nagyobb rádióforgalmat lebonyolító hadtápvezetési pontok. A harc dinamikája és feszítettsége következtében a hadtáptechnikai eszközök javításának igényei a nagyobb terjedelmű javításokat igénylő és a nem javítható technikai eszközök irányában fognak eltolódni.

Az áttörés napján hadosztály szinten csak hagyományos fegyverek alkalmazásától 10-12%, az első lépcső főirányba támadó ezrednél 15-20%-os harci és természetes elhasználódásból eredő hadtáptechnikai eszköz meghibásodással számolhatunk. A meghibásodások javítási nemenkénti megoszlása lehet: kisjavítást igénylő 55%, középjavítást 15%, nagyjavítást 10% és vissza nem térülő veszteség 20%.

A hadosztály és ezred tagozatban jelentkező hadtáptechnikai biztosítási feladatok megoldási feltételei jelenleg nem állnak teljeskörűen rendelkezésre a javítókapacitás és javítóanyag korlátozott volta miatt. A technikai biztosítás igényeinek kielégítése csak - a tagozatoknak megfelelő - fegyverzettechnikai szolgálatokkal együttműködésben valósítható meg azok javító erőivel. Azonban ha figyelembe vesszük a technikai szolgálatoknál érvényben levő javítási fontossági sorrendet - (vezetésbiztosító eszközök, harcjárművek, egyéb technikai eszközök), akkor a vontató-javító szervek által végzendő kisjavítást igénylő hadtáptechnikai eszközök egy része a közép- és nagyjavítást igénylő technikai eszközök teljes mennyisége, a vissza nem térülő technikával együtt a hadtáp részéről a harcnapon vissza nem térülő veszteségként tekinthetők. Ezen veszteségek összességében hadosztály szinten 7-8%-ot, ezred szinten 12-15%-ot tehetnek ki. Ennek alapján az áttörés napján a

gépesített lövészadosztálynál 60-70 db szállító gépkocsi, 10-15 db pótkocsi, 8-10 db egészségügyi gépkocsi, 20-25 db üzemanyagtöltő gépkocsi és utánfutó, további 25-30 db kéreken futó egyéb speciális hadtáptechnikai eszköz veszteséggel számolhatunk. A hadtáptechnikai eszközök veszteségére és keletkezésük egyenletlenségére is a gócszerűség lehet jellemző.

V.

A HADTÁPVEZETÉS SAJÁTOSÁGAI

Az áttörés hadtápbiztosításának vezetése sok irányú, jól összehangolt tevékenység megvalósítását és irányítását igényli. Kiemelt figyelmet kell fordítani a hadtápbiztosítás megszervezésére, alárendelt hadtápok részére a feladatok időbeni lejtuttatására, a végrehajtás során a hadtápmánőverek, utánszállítási és sebesült kiürítési feladatok folyamatos kézbentartására. Az áttörés hadtápbiztosításának megtervezésére a gyakorlatok tapasztalatai szerint a hadosztály hadtáptörzsnek rövid előkészítés esetén 4-6 óra, teljes előkészítéssel 12-16 óra állhat rendelkezésére. Ezzel párhuzamosan szükséges az áttörés valamennyi hadtápbiztosítás feltételét megteremteni.

Az utóbbi évek gyakorlatainak tapasztalatai alapján a legcélszerűbb módszer, hogy a HOPK HTPH operatív csoportjával a harcállásponton tervezzék az áttörés hadtápbiztosítását, míg a HTP TÖF a hadtápbiztosítási pontokról vezeti az alárendelt hadtápegységeket, szolgálatok tevékenységét.

A hadtápbiztosítás megszervezésére döntő hatással van a *hadosztályparancsnok elgondolásának* megértése. Hiszen a parancsnok elgondolása kialakítása során (melyen a PK HTPH is részt vesz) már *kirajzolódnak*:

- a csapatok alkalmazásának rendje;
- az áttörési szakasz helye;
- a fő és másik csapás iránya;
- a fő és másik csapás irányába a hadosztály csapatainak csoportosítása és manőverei;
- a tűzpusztítás rendje és időszakái;
- a vezetés rendje az áttörés előkészítése és végrehajtása időszakában.

A tervezés rendjének megfelelően a HO PK HTPH-nek az előzőeket feladat tisztázása során kell pontosítani, elgondolása kialakítása, információ kiegészítése, a parancsnok részére megalapozott javaslatok megtétele érdekében szorosan együtt kell működni a HO TÖF-el, ho. MŰ-el és a ho. FVTH-el.

Az erők és eszközök alkalmazása, az áttörési szakasz és annak körzetében az erők összpontosításának ideje, az áttörés módja és a tűzpusztítás rendje, az előjáró PK HTPH hadtápbiztosításának, az alárendelt hadtápok helyzetének ismeretében jelentheti *javaslatait* a hadtápbiztosítás feladatainak megoldására.

A hadosztály parancsnoka a javaslatok meghallgatása után dönt és az előkészítés rendszabályai között megszabja a fő feladatokat, végrehajtásuk módszereit, határidőit, az együttműködés követelményeit és a vezetés rendjét. Ezek birtokában a harcálláspontokról célszerű előzetes hadtápbiztosításokat kiadni az első lépcsős ezredek, tűzérezredek, ellátó és egészségügyi zászlóalj részére.

Valamennyi körülmény, feladat és követelmény figyelembevételével a HOPK HTPH *elhatározásában rögzíti az áttörés hadtápbiztosításának megszervezését*, melynek tartalmaznia kell:

- elgondolását a hadtápbiztosításra és a kiemelt figyelmet követelő feladatokat;
- az áttörés hadtápbiztosításában részt vevő erők csoportosítását, telepítését az áttörés készületéig és végrehajtása idején;
- az áttörés anyagi forrásait;
- az után- és hátraszállítási utak továbbfejlesztésének rendjét;
- a készletképzés szintjét, a készletre és a harcnap végére (kiemelten a tűzpusztítás időszaki készlet szintjeit);

- a hadtápanyagok fogyasztási normáit és azok elosztását;
- az utanszállítás rendjét, szállítási feladatok végrehajtásába az alárendeltek bevonásának mérvét;
- az egészségügyi biztosítás rendjét, megerősítés, kiürítés és segélynyújtás mérvét;
- a hadtáp élet- és működőképessége megóvásának rendszabályait;
- a hadtápvezetés rendjét, a hadtápkészlet idejét.

Az áttörés hadtápbiztosításának teljes részletességgel történő megszervezése a *hadtápbiztosítási tervben* valósul meg térképen és szöveges, táblázatos mellékletek formájában. A tervezés során munkagrafikonban (vagy külön a parancsnok által) meghatározott határidőig az alárendeltek részére hadtápbiztosításuk érdekében le kell juttatni feladataikat a hadtápbiztosítás végrehajtására.

Kiemelten fontos követelmény, hogy a megszervezés időszakával végső stádiumába a HO PK HTPH szervezze meg a hadtáp *együttműködést* az áttörésben részt vevő egységek, a megerősítő egységek PK HTPH-ei, a szervezettszerű és megerősítő hadtápegység parancsnokok részére feladataik összehangolása érdekében.

Az áttörés végrehajtásának hadtápvezetését döntő szerepének megfelelően centralizáltan, az együttműködés feszes fenntartásával kell biztosítani. Ezért célszerű ha az áttörés hadtápbiztosítását a HOPK HTPH operatív csoportjával arról a vezetési pontról vezeti, amelyről a hadosztály parancsnoka vezet.

Az áttöréskor az elsőlépcső-vezetők, hadtápvezetési pontjaira célszerű a hadosztály HVP-ről összekötő tisztek kirendelése, a hadtápbiztosítási feladatok helyszínen történő segítése és irányítása érdekében. A végrehajtás időszakában feszesen fenn kell tartani a rejtett vezetés, összeköttetés dublirózása valamennyi rendszabályát, kiemelt figyelmet fordítva a rádióforgalom szolgálati fegyelmeinek betartására.

K Ö V E T K E Z T E T É S E K

1. Az ellenség előkészített védelme áttörésének hadtápbiztosítása, a harctevékenységek valamennyi fajtájához hasonlóan bonyolult feladatot jelent, ennek ellenére előkészítése és végrehajtása során – sajátosságaival együtt – nem hagyhatók figyelmen kívül a harc hadtápbiztosításának általános elvei, szabályzatokban rögzített követelményei.

2. A harcoló felek által alkalmazott legkorszerűbb fegyverrendszerek fokozottabb igényt támasztanak a csapathadtáp szintjén is a hadtáp szervezetek korszerűsítésével, teljesítőképességük, élet- és működőképességük növelésével szemben.

3. Az ellenség előkészített, páncéltörő eszközökkel és műszaki zárral megerősített védelmének áttörése, mint az egyik leghevesebb harctevékenység sikeres végrehajtásának döntő feltétele a megsemmisítő nagyerőű csapások méréséhez szükséges nagytömegű lőszer biztosítása. Végrehajtását megbízhatóbbá tenni a harcolóknál, ezred- és hadosztály-tagozatban a mozgókészlet növelése.

4. Az áttörés időszakában a sérültek számának ugrásszerű megnövekedése, az ellátás és sérült áramlás ütemének növelése az első orvosi segély zászlóalj tagozatra történő kiterjesztését, az osztályozás tömegsérülési göcökben történő elvégzését és a kiürítés egy szakaszos gyógykezeléssel egybekötött bevezetését teheti szükségessé.

5. A jól megszervezett anyagi-egészségügyi-hadtáp-szaktechnikai biztosítás megvalósításának döntő jelentőségű feltételévé lép elő a hadtáp élet- és működőképességének megőrzése, ennek érdekében hatékonyabb rendszabályainak kutatása és kiművelése.

6. Az áttörés hadtápbiztosításának megszervezése, anyagi-egészségügyi és hadtáptechnikai biztosítása, az élet- és működőképesség fenntartása csak folyamatos-szilárd, a változásokra rugalmasan reagálni képes hadtápvezetés megvalósításával érhető el.

(A mellékletek a folyóirat végén található.)